

Hittérítési tudósítások,

az evangéliomnak pogányok közötti terjesztéséről.

Melléklet

a magyar protestáns egyházi és iskolai

„FIGYELMEZŐ”-höz.

9. szám.

Ázsia. I.

„Kijő belőlök hálaadás és örömnék szava, és megsokasítom őket és meg nem kevesednek, megöregbítem őket, meg sem kisebbednek.” Ez örömteljes ígéretet, melyet Isten az ő népének Jérémiás próféta által ada (Jer. 30, 19), hiven megtartotta, mert nem csak az első pünkösti beszédre szaporodott meg a keresztyén sereg 3000-rel, hanem az Úr naponkint neveli azokkal, kik idvezültek, a gyülekezetet; és kegyelemmel viseltetik iránta mind e mai napig. Azt mondja nekünk, minden hittérítési tudósítás, azt kell e lapnak is szólnia: adja Isten, hogy sok dicsérő és örömnék hangozzék Istennek gyülekezetéből! Mi pedig fordítsuk tekintetünket ma

Hátsó-Ázsiára.

Ázsiának azon délkeleti, háromszögű félsziget területére, mely közép részében csaknem az egyenlítőig terjed. Nyugaton a brámaputra folyó választja el Bengáliától, északon a 26,000 lábnyira emelkedő ázsiai alpok határozzák, keleten a Kiang folyó és Sineschan tartomány választja el Khinától, többi részeit, keletnyugot és délfele 1500 mértföldnyire a tenger mossa. Belsején 5 folyó és 5 sűrű erdővel benőtt s bővizű hegység vonul át, nagysága több, mint 40,000 mértföldet tesz. Az éghajlat a nagy kiterjedettség miatt igen különböző, egészben véve egészséges, és tulságosan sehol sem forró. A tél az eső ideje, a nyár a szárazságé, melyben tiszta kék ég mosolyg alá. Az éjek bájolók. A természet országai a felette igen tartós teek- és sasfát, érzikéket, és bambus erdőket, pálmákat, dohányt, indigót, czukornádat, gyapotot és rizst szolgáltatják, továbbá: elefántokat, bivalyokat, tigriseket, orszarvuakat, vadsertéseket, szarvasokat, selyembogarakat és halakat; rubinokat, safirokat, cint, vasat, ezüstöt és aranyat. Ez az isteneknek és a királynak van szentelve, ki ékszerei alatt csaknem leroskad. A lakosok vegyült népek, de csaknem mindnyájoknak azon csodálatos gőg sajátja, hogy ők a világ központjai és fejedelmek az emberiség királyaiként tartatnak, mint ezt a bármai király hiszi, hogy hozzá hasonló a földön több nincs. Az idegenek iránti utálat nagy. Számuk mintegy 24 milliót tesz, holott a tartomány 200 milliót eltáplálhatna, de a népek egymás közötti állandó harcai a tartományt megnéptelenítették. 12—14 nyelvet beszélnek, sok kiejtéssel. Szellemi miveltségök nyugaton előindíából, keleten pedig Khinából származik. Jellemök, némely nemes vonások mellett több árnyoldalakkal bir, mert a kéjelgés, szemérmetlen-ség, sok nejtűség, hazugság, álnokság, színlés, tolvajság és durvaság nagy mértékben meg van közöttük. — A fejedelmek kényurilag uralkodnak, úgy, mint sehol másutt, és ölik alattvalóikat, a nélkül, hogy azok valami különös hibát követtek volna el. A honnan származik sok félelem, rabszolgai érzés és csúszás-mászás.

Vallási tekintetben épen oly szomorúan néz ki. Az északi és vad hegyi népeknél durva természetisztelet, erdők, sziklaalakok imádása stb. délen és délkeleten a buddhizmus uralkodik. Jóllehet ez tanítja a béke és szeretet alaptételeit, de egyébről nem tud, mint istenei aljas történetéről, tisztátalan áldozattételekről, magoktól feltalált vértanukról, és ez, vallás, Isten nélkül és reménység nélkül. Nyugoton és délen a muhamedanizmus uralkodik. Többnyire létezik a védszellemnek imádása és az ősök tisztelete. Minden falunak van védszellem, minden védszellemnek temploma, üres thronussal, melyen láthatlanul ülni szokott. Ha meg nem adja, a mit tőle kérnek, akkor a király annak thronját büntető gépbe téteti és vesszőcsapásokat méret rá, vagy épen letéteti, ellenkező esetben királyi parancsra magasabb rangba helyeztetik. Varázslókban, boszorkányokban, jósokban, természetesen ily országban semmi fogvatkozás nincs. — A tartomány, politikai felosztás szerint, angol provinciákra oszlik: a hajdani Assam, Arrkan, Pegu, Tounghu, Martaban, Tenasserim, és Singapur szigete; Birma ország (Barma-nak vagy Awannak is neveztetik), Siám, Malakka és Anam, utóbbi magában foglalja Tong-Kingot és Cochinchinát.

A hittérítési munkát a tartományban a róm. kath. egyház kezdte meg, még pedig a Japánból 1624-ben kiűzött jezsuita hittérítők által; különösen pártolta a munkát a tongkingi király, két év elteltével már 1600 megkeresztelt volt. De most már a papok, varázslók, ágyasok és mások ellenséges indulata is fölgerjedt. A keresztyének üldöztetése kitört, de a melyben a hivek száma nevedék, mert 1647-ben 80,000 keresztyén és 200 templom volt. Később jövő francia papok kedvesebbé tették magokat, és titkon működtek tovább, a keresztyének elleni rendeletek is szeliden hajtattak végre. 1721-dik évben mégis, úgy a hittérítők, mint a benszülöttek véres üldözésben öldöstettek el, vagy kinteljes fogságban haltak el. Cochinchinában is, hosszú ideigtartó, csaknem zavartalan tűrés után, 1750-dik évben sok keresztyének legyilkoltattak, és 29 hittérítő a tartományból erőhatalommal kiharancsoltatott, mégis fentartá magát a keresztyénség; véres volt itt még 1830-ban az üldözés és 1833-ban egy hittérítő kötél által holt meg és egy másik erősen kereszthez kötötve, tagjai levágattak s úgy öletett meg, a keresztyének barlangokba futának. Ekkor egyesültek a keresztyén hatalmak, haddal megtámadták és meggyőzték az anámi királyt. Siámban a keresztyénség későbbben és nehezebben jutott be, itt sem hiányzott az üldözés, mégis most a kormány szelid, azonban örömeztőbb látja a római, mint a protestáns hittérítőket, mégpedig az angoloktól való félelem miatt.

Az evangéliom világos fénye e tudományok csak ebben a században jelent meg, midőn az evangéliomi missió nyugatról idejött, mely minden országba, behatolt, Anam kivételével. Lehetetlen megneveznem előttem, kedves olvasó, mindazon férfiakat, kik itt az Isten országáért hiven munkálkodtak, kiknek még életök sem volt drága, csak hogy a Jézus Krisztust predikálják, ki tétett Istentől minden népeknek bölcseséggé, igazsággá, szentséggé és váltsággá. Elég, hogy az ő neveik felirattattak a menyben. Egynehány nevet még fogsz hallani. A ssámban elérkezett a lelkiismeretéből kimentés segélyőrája 1820-ban, ide is eljőve a baseli missió és Hesselmayér, kinek sok szükségén kellett átvergődnie, Tezpurban szép gyümölcsöket látott. Arrakkanban a missiónak 3 munkatelepe volt, melyek a bármaiak beütése által sokat szenvedtek, de a keresztyén gyülekezetek állhatatosak maradtak.

A kevély Barma, melynek lakosai magokat a legnagyobb, legdúsabb, leg-hatalmasabb és legokosabb népnek tartják, de a kiknek kevélysége az angolok által 1826-ban és 1852-ben megaláztatott, legelőször Carey hittérítő 1807-ben látogatta meg, de midőn neje és gyermekei az Iravady hullámai közt veszték éltöket, elhagyta a tartományt 1814-ben és a többi hittérítőknek sem volt maradásuk. Rendkívüli lelki erővel és hűséggel működött pedig Judson ki 1813-ban derék nejével Amerikából jött ide, 1850-dik évig, és joggal neveztetik „a bármaiak apostolá-“

nak, minthogy a bibliát is ezen népnek saját nyelvére lefordítá. 1820-ban a félelmes császárhoz ment A w a b a munkatársaival együtt, hol kihallgattatást nyert, mely alkalommal minden jelenlevők fejéket a földre hajtották és a hittérítők, összetett kezekkel, térdepelve, tekintének reá, és egy aranyba kötött bibliát nyújtottak által neki. Vége az lön, hogy minden teketória nélkül kiutasítottak a teremből. Ekkor minden reményök oda lett, és a tartományból kimentek volna, ha a megtért bármiaiak kérései vissza nem tartották volna őket. És a keresztyének száma növekedék. Az Angolországgal, 1824-ben kiütött háboru alkalmával a hittérítők bezárattak, és az ellenség által tett első lövéskor ki kellett volna végeztetniök. A lövés megtörtént, de az örök nem merészelték őket megölni. Dr. Pricet és Judsont Awaban halálraítéltek börtönébe vetették, hol 11 hónapig kötözve epédtek, és végre áldozatul le kellett volna öletniök, hogy ha a barmiaiak generálja biztosan győzedelmeskedett volna; de ez kegyvesztésbe esett és így az Isten megszabadította őket. Talál az Isten utat-módot mindenütt, az eszközökben semmi hiánya nincs. Maulmein lön most a hittérítői működés főhelye. Itt fedezték fel a karénok népét, kik az evangyliomot nagy örömmel vették. A mit a hittérítők Bármaban meg nem tehettek, azt megtették írásaik és a megtértek. Így lettek itt ezek keresztyénekké. Különösen áldásos volt Kincaid hittérítő utazása 4 bármiai keresztyénnel, a tartományon keresztül. Assám közepében a vadonok tartóztatták fel őt, a rablók által fogságba ejtetvén, innen csudálatosan megmenekült és számtalan veszélyek közt Awaba visszatért. A jelenlegi uralkodó a római missiót pártolja, egyszersmind küldöttséget indított a pápához ajándékokkal. A csodaszép M a l a k k a még kevés keresztyént számlál, észaakon a siami császár uralkodik és délen 6 muhamedán fejedelem, kik a Jézus Krisztus evangyliomát nem türik.

Midőn a derék hittérítő Boardman 1827-ben Maulmeinba segítségül jöve, az volt kívánsága, hogy vajha 100 megtért bármait látna, mielőtt meghalna! Nagyobbat látott. Volt még ott egy nép, eddig még ismeretlen, de az aratásra megért gabona vólt, és e nép vala a

K a r e n n é p ,

mely számra nézve két milliő, mélyen, hátsó Ázsia belsejében, mindig az erdős magaslatocon, Assámig felfelé, Bármán és Siámon tul lakik. Nyelve, mely az idegeneknek nehéz, különbözik minden más hátsó-ázsiaitól. A kaukáziai fajból származik, szép testalkatu, nemes arculatú és illedelemtudó. R u h á z a t j o k a karénoknak egyszerű, egy ing és egy turbán, a nőknél még némi ékszer.

Sok törzsre oszlanak, a déliek most Angolország, korábban Birma alatt, szelidek és félénkek, az északiak pedig vadak; az angol birtokokban vannak a Seau és Pwo törzsek számosan. A bghaik vadak, szüntelen karddal és dárdával fegyverkezve, hadi lábon állanak, emberrablásra és gyilkolásra mennek ki és a vérbosszu otthonos náluk. A keletiek a vereskarének így nevezetnek veres nadragukról, ezek a legvadabbak. A Ka törzsbeliék minden főnökkel vagy szabadval egy eleven rabszolgát szoktak eltemetni.

A l a k á s 6-tól 8 lábnýira a föld felett, eresszel, lakhely, hálószoza és istállóból áll, s 5- 10- vagy 30-ig való egy falut alkot, a bghaiknál az egész falu egyetlen lakásból áll, 70 tüzhelylyel. Az utat ahoz csak ők találják meg, mélységek, szirtek, veszedelmes hegyi utakon át, hegynyilasokon keresztül, hidnélküli patakokon. Bámulásra méltó, mily kevésre van szükségük. Tudatlanok, de tudvágyók, mint kevés pogány népek, éles értelemmel bírnak, vendégszeretők, tiszták, nem tudnak semmit a fűsvénységről, szeretik a zenét és éneket, de ivásnak szokták magokat adni. A népvallás a Nat tisztelése, mely szellemekből áll, melyek mindenütt laknak. Jó időben rizst áldoznak nekik, rossz időben tyúkot is vagy egy sertést. Mindenkinék van védszellem, mely a nyakán ül és azt az ő „batalmának“ nevezi. Közöséges tisztelet a Thako Moscha azaz: a nagy isten élvez,

ki Taunguban, a 7000 lábnyi magas Thautin lakik, a ki felett a legnagyobb Isten, Japá, áll, a ki a világot teremtette. Vannak köztük sok varázslók, de próféták és énekesek is, kik az atyák mondatait és az ő reménységöket a nép közt tovább plántálják. De ezek csak utóhangok az élő Isten szent kijelentéséből és tárgyalják az Isten lényegét és munkáit, az ember teremtését, a bűnbeesést, a vízőzont, halált és feltámadást. E mellett szép erkölcsi étesszabályok, mintha az ember néha az Isten ígését hallaná, és a népremlények egy valakire vonatkoznak, a ki elő dicsőségben, de alacsonyágban is, ki által Isten a nyomorultságból mindeket meg fog szabadítani. E nép közöl az Isten országának első zsengeje egy rabszolgá K o T h a B j u, természetére nézve valódi rossz, sőt rabló és gyilkos volt, de Isten kegyelme új emberré tette és belőle országára nézve dúsan megáldott eszközzé tette B o a r d m a n hittérítő magához fogadta, 1828-ban Towoyban megkereszteltetett és a karénok kérésére, kik keresztségének tanúi voltak, ment vele az ő népéhez, egy helyről más helyre vonult és predikálta buzgón az idvezítő evangyeliomot. Soha nem tért vissza anélkül hogy nemzetbelieket magával ne hozott volna. Igenis : e zsenget ezrek követték. Boardman mindig az ő karéneihez vonzódott, még beteg is elment és haldokolva látta, hogy M a s o n hittérítő 34-et megkeresztelt. Február 11-én 1831-ben történt halálát mélyen fájlalták és siratták. K o T h a B j u most honfiai Barmaban felkereste és ő benne jött el hozzájuk a valódi hírnök. Jóllehet a barmaiaktól való félelemből először nem voltak hajlandók keresztényekké lenni, majd mégis csapatokba gyülekeztek és kívánták a keresztséget. Ekkor elérkezett az üldözés is. A bramínsegéd K o S a n l o n bebörtönöztetett, javai elvették, a predikálás megtiltatott, de megtartá hitét mindvégig. Nyolcz karén, kik eljöttek, hogy megkeresztelkedjenek, börtönbe vettek; a férfiak megkorbácsoltattak, a nők párjával összekötötték, bebörtönöztettek és az éhségnek adattak zsákmányul. K o T h a B j u ról 4 hónapig semmit nem tudtak, mignem meghallották, hogy szétszórta gyülekezetének egy részével, Peguban 2000 karénnek prédikált. Sok fájdalomak után szeptember 9-én 1840-ben bement az ő Urának örömebe.

A Karénoknak azon váratlan kívánsága volt : vajha saját nyelvökön bírnák a bibliát, és öröm-napjaik voltak, midőn 1851-ben Mason a fordítást bevégezte. Az ige terjedt és növekedék. Egy hittani intézet is állittatott; egyházi és iskolai tanítók képzése végett, és sok nemzeti ügytársak, hitben gazdagok és magokat a Krisztus ügyének örömet átadók, állottak abból elő. Meg fogjuk hallani, hogy neveik a menyben megneveztetnek.

De meg is őrzik-e hitőket a karénok életben és halálban? Hála legyen az Istennek, hogy erre igennel felelhetünk! Ha tisztátalanok és visszaesők találkoznak is: azt kérdezzük: hol nincs konkoly is, a búza közt? Szeretik Isten ígését, élnek Isten ígéje szerint és szenvednek az Isten ígéjeért. Akarták őket kiirtani, de semmire sem mehettek sem pénzbüntetés által, sem veréssel, sem fogsággal, sem a halálos kinok által. Thagua felszentelt lelkészt keresztre szegezték, belé löttek és 3 darabra vágták, de Idvezítőjét még sem tagadta meg. A Karénok közt a keresztyének száma 100,000-re rug. Ime, így töltötte be az Úr népéhez intézett szözatát : „megsokasítom őket és meg nem kevesednek!” Mi pedig, Szerelmes Uram! a mi dicsérő- és öröm énekünket hangoztatjuk a te neved dicsőségére és kérünk téged, hogy tedd a te egyházadat mindig dicsőségesebbé! Ámen.

Rácz Károly,
ref. lelkész.